

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ З ТАЛАНОВИТОЮ МОЛОДДЮ

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Резюме. Обговорені шляхи вдосконалення підготовки кадрів для галузі охорони здоров'я. Проаналізовані методи вдосконалення навчальної діяльності з обдарованою молоддю на додипломному етапі освіти.

Ключові слова: підготовка кадрів, навчальний процес, обдарована молодь.

Вступ

Сьогодні, в час бурхливих змін у суспільному житті, як ніколи набуває актуальність питання збереження та посилення якості навчального процесу на всіх його етапах та в усіх аспектах [2].

Вищі навчальні заклади, у тому числі й медичного профілю, готують молоду зміну для галузей народного господарства, новий кадровий потенціал країни, які візьмуть на себе питання подальшого розвитку всього суспільства. Тому, забезпечення якості навчального процесу, у тому числі в аспекті роботи з талановитою молоддю, його подальше вдосконалення, адаптація до поточних потреб суспільства, збереження та посилення найкращого досвіду та традицій вищої школи здатні розв'язати виклики сьогодення. Робота з обдарованою молоддю є одночасно складним і відповідальним та цікавим інноваційним аспектом педагогічної діяльності, яка надає можливість розкрити творчі здібності студентів і їх наставників [1, 2, 3].

Матеріали та методи

Використовувався аналітичний метод та системний підхід щодо вирішення комплексу питань вдосконалення роботи з талановитою молоддю, у тому числі в галузі охорони здоров'я. Проаналізовані дані щодо організаційних форм проведення студентських олімпіад. Узагальнений досвід підготовки та проведення першого та другого турів студентських олімпіад серед студентів вищих навчальних медичних закладів з дисципліни соціальна медицина та організація охорони здоров'я.

Результати та їх обговорення

Проведення творчих змагань у вигляді студентських олімпіад є одним з педагогічних аспектів діяльності, який спрямований, у першу чергу, на виявлення та розкриття потенціалу серед найбільш обдарованих молодих людей.

Студентська олімпіада - це система очних змагань студентів в творчому застосуванні теоретичних знань та практичних навичок по дисциплінах, що вивчаються в вищому навчальному закладі.

З педагогічної точки зору, метою проведення студентської олімпіади є підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, розвитку у них творчих здібностей шляхом вдосконалення учбового процесу [5].

Проведення олімпіад серед студентів спрямоване на досягнення наступних завдань [5, 7, 8]:

- виявлення обдарованої молоді;
- формування кадрового потенціалу для дослідницької і педагогічної діяльності;
- стимулювання учбово-дослідницької діяльності студентів;
- розкриття особистісного потенціалу студентів, їх професійної самосвідомості, творчих здібностей, створення умов для самореалізації і самоствердження;
- отримання поглиблених професійних знань, умінь і навичок;
- підвищення інтересу до майбутньої професії.

Провідне значення у роботі з талановитою молоддю належить педагогам, викладачам вищих навчальних закладів. Від їх професіоналізму залежить реалізація поставлених завдань. Проведення студентських змагань у вигляді олімпіади можна трактувати як спосіб формування активного професійного відношення викладачів до вдосконалення системи освіти (учбова та позаучбова робота), просвітницької діяльності, пропаганді наукових знань.

Обмін досвідом щодо підготовки та проведення студентських олімпіад — значний внесок в процес вдосконалення системи педагогічної діяльності в аспекті роботи з обдарованою молоддю. Організація та проведення змагань може від-

різнятися за деякими ознаками, в першу чергу це залежить від профілю вищого навчального закладу та спеціалізації за яким вони проводяться.

В цілому виділяють декілька підходів щодо організаційних моделей проведення цього виду навчальної роботи [4, 5, 6, 7, 8].

За рівнем проведення студентські олімпіади можуть бути:

міжкафедральні — проводяться в межах одного факультету;

факультетські — проводяться в межах одного вищого навчального закладу;

міжвузовські — проводиться між групою (три - чотири) вищих навчальних закладів;

національні — проводиться на державному рівні за участю відповідного профілю вищих навчальних закладів;

міжнародні — проводиться за участю представників різних національних шкіл.

За спеціалізацією:

з одного предмету — змагання з конкретної дисципліни;

зі спеціалізації — змагання старшокурсників за окремим видом спеціалізації, майбутньою професійною діяльністю;

з групи дисциплін — наприклад, олімпіади з загально-гуманітарних, соціально-економічних дисциплін тощо.

За організаційною формою проведення:

очна, заочна, очно-заочна, з використанням системи Інтернет.

За характером оцінювання (як правило вимірюється кількістю балів):

індивідуальний рейтинг учасників;

студентський командний рейтинг;

рейтинг команди під керівництвом викладача/куратора проекту.

За профілізацією вищих навчальних закладів:

За участю студентів ВНЗ з відповідною спеціалізацією навчання студентів;

За участю студентів ВНЗ, де ця дисципліна не є профільною.

Організаційна схема проведення студентських олімпіад, починаючи з міжфакультетського рівня, як правило, включає два етапи [5]. Перший етап проводиться з метою відбору найбільш підготовлених студентів, надання можливості спробувати власні здібності всім бажаючим. Другий етап є заключним, він містить складні комплексні завдання, найчастіше проводиться за очною формою участі студентів, за результатами цього етапу визначаються переможці. Роль викладача також змінюється. Під час відбору студентів для першо-

го турі олімпіади, викладач використовує методи, які підвищують мотивацію студента прийняти участь у змаганнях, дає роз'яснення щодо перспективності та важливості предмету, проводиться індивідуальна підготовка до участі. Під час педагогічної діяльності з студентами-переможцями першого туру, викладач реалізує педагогічні методи, які спрямовані на більш повне реалізацію здібностей, розкриття творчого потенціалу, навчає психології переможця.

У Національному медичному університеті опрацьований метод проведення студентської олімпіади з предмету соціальна медицина та організація охорони здоров'я одночасно з конференцією, яка присвячена міжнародному дню здоров'я. До участі в конференції запрошуються провідні професори, видатні лікарі-практики, керівники галузі. Студенти-представники вищих медичних навчальних закладів країни, які приїхали прийняти участь у другому турі олімпіади стають учасниками й конференції. Вони мають можливість прослухати доповіді найкращих фахівців галузі охорони здоров'я, прийняти участь в обговоренні, а під час проведення творчого завдання другого туру використати набуті знання. Для журі це свідчення зацікавленості учасника, демонстрація його навичок швидко та самостійно навчатися, використовувати різні джерела для власного вдосконалення.

З метою покращення організації проведення та методології формування завдань для першого та другого турів організаційним комітетом закладу був використаний метод зворотного зв'язку. Студентам-учасникам були запропоновані анкети, які заповнювалися добровільно, анонімно та обов'язково після закінчення змагань відповідно на першому та другому етапах. Питання анкети торкалися всіх аспектів проведення олімпіади, а саме: якість її організації, зацікавленість у відвідуванні конференції, складність завдань, зауваження та пропозиції тощо. Під час аналізу відповідей використовувалися статистичні методи, які дозволяють наочно та науковообґрунтовано оцінити результати педагогічної діяльності, у тому числі викладачів, які працювали зі студентами на першому етапі в медичних закладах інших міст країни.

Питання фінансового забезпечення студентських олімпіад вирішуються відповідно до загальних національних правил проведення та за внутрішнім положенням, яке затверджено приймаючою стороною. Найчастіше витрати на проїзд студентів та керівників груп оплачуються стороною

ми-учасниками, а витрати, які пов'язані з організаційними питаннями (підготовчий етап, проживання, нагородження) бере на себе приймаючий заклад. З метою зацікавлення учасників та забезпечення найкращих умов під час проведення олімпіади іноді пропонується сплатити організаційний внесок. Розмір внеску визначає приймаюча сторона з врахуванням кількості учасників, вартості друкованих матеріалів, нагород переможців, комунальних витрат тощо [7].

Складним та відповідальним, проте непомітним для учасників є підготовчий етап. Для забезпечення якісного, злагодженого проведення такого складного змагання, як студентська олімпіада, необхідна участь значної кількості осіб різної спеціалізації. Викладачі та професори забезпечують учасників чи команди новими творчими завданнями, визначають методи оцінювання, часові параметри проведення, приймають участь у вирішенні основних організаційних питань проведення олімпіади. Працівники типографії мають підготувати друковані матеріали, дипломи, оголошення, запрошення, тощо. Працівники, відповідальні за харчування та розміщення учасників, повинні підготуватися до одночасного приїзду значної кількості гостей. Технічний персонал відповідає за налагоджену роботу обладнання, яке буде задіяне під час проведення олімпіади. Тому плануванню заходу, особливо на національному та міжнародному рівнях, слід приділяти особливу увагу. Використання сучасних інформаційних технологій може значною мірою заощадити час та матеріальні ресурси під час підготовки до змагань цих рівнів.

З метою якісного та своєчасного вирішення всіх організаційних питань та інформаційно-методичного забезпечення створюється організаційний комітет олімпіади. Члени комітету затверджують склад журі відповідно до кожного профілю/спеціалізації олімпіади. В склад комітету та журі входять керівники вищих навчальних закладів та його підрозділів, науково-педагогічний персонал навчальних закладів країни чи зарубіжних країн, представники бізнесу, потенційні інвестори та роботодавці [7]. Участь останніх сприяє підвищенню престижу студентського змагання, стимулює зацікавленість учасників, забезпечує можливість створення нових творчих та робочих стосунків.

На підготовчому етапі важливою є діяльність методичної комісії, яка вирішує практичні питання щодо проведення олімпіади: розробка завдань, їх кількість, методологія оцінювання, час на

виконання тощо. Комісія вносить пропозиції щодо вдосконалення організаційних аспектів проведення змагання та вирішення можливих конфліктних ситуацій. Разом з членами журі комісія готує звіт, враховує побажання учасників та викладачів, аналізує результативність проведення олімпіади, оформлює та подає звіт [8].

Журі олімпіади перевіряє роботи учасників, оцінює відповідно до узгоджених норм, визначає переможців, готує пропозиції щодо їх нагородження.

Цікавим педагогічним аспектом проведення студентських олімпіад є реалізація заходів щодо підвищення мотивації студентів до навчання та активної участі у змаганнях подібного роду. Деякі педагоги вважають, що молоді люди беруть участь у подібних заходах лише з метою задоволення власних прагматичних потреб. Тому й винагороди повинні бути аналогічні – грошовий приз (хоча б у розмірі стипендії) або цінний подарунок, можливість мати привілеї під час складання іспиту, вступу в аспірантуру, розподілу чи працевлаштування, можливість стажування закордоном тощо. Це дійсно дуже потрібно для талановитої молоді людини на самому початку її професійної діяльності [1].

Проте, залишається важливим для становлення як професійних навичок, так й особистісного зростання, процес індивідуальної роботи з викладачами на підготовчому етапі та під час проведення олімпіади. Для роботи з талановітшими студентами, як правило, залучаються найкращі фахівці, які мають значний практичний досвід та глибокі теоретичні знання, які досягли визнання суспільства та міжнародного професійного товариства. Успішні та талановиті наставники під час роботи з молоддю не лише діляться професійними знаннями, а й передають дух та світогляд переможця, позитивне ставлення до життя, віру у власні сили та толерантне, зважене ставлення до опонентів.

Під час проведення змагань є унікальна можливість спілкування, обміну думок з однолітками, найкращими представниками студентства з інших закладів, міст чи країн-учасників. Такий досвід складно виміряти вартістю цінних подарунків чи дипломів, пільгами на складання іспитів та заліків.

Існує цілий ряд перешкод щодо ефективної діяльності з обдарованою молоддю. Перше та головне – системність підходу до вирішення цього питання майже відсутня. До кола цих питань можна віднести проблему невизначеності

у методології виявлення талантів, недостатність ресурсів, відірваність закладів та потенційних роботодавців, низьку мотивацію щодо вдосконалення професійних навичок роботи з талановитою молоддю з боку викладачів, тощо. Так, наприклад, у медичних вищих навчальних закладах до педагогічної діяльності залучаються лікарі, фахівці з клінічних дисциплін, які не мали можливості отримати та в подальшому вдосконалювати педагогічні навички роботи з обдарованою молоддю. Відсутня достатня мотивація педагогічного складу, недостатньо розвинуті традиції обміну досвідом з цих питань. Все це впливає на зниження ефективності педагогічної діяльності у такому важливому аспекті, як робота з талановитим студентством.

З метою підвищення педагогічної майстерності викладачів-медиків, формуванні мотиваційно-особистісних, професійної компетенції щодо виявлення та підтримки талановитих студентів може бути запропонований курс додаткового навчання. Вказаний курс може бути організований як тематичне удосконалення та викладатися під час періодичних циклів підвищення кваліфікації. Форма навчання на такому курсі — очна, тематика повинна включати основні аспекти щодо формування навичок педагогічної діяльності з талановитою молоддю, а саме: методи ідентифікації, вимоги до навчальних планів, сучасні освітні технології, ефективні міжособистісні взаємодії тощо. Вказаний курс підвищення кваліфікації викладачів особливо потрібен для закладів, в яких педагогіка не є профільною дисципліною [9].

Висновки та рекомендації

1. Метод навчальної діяльності у формі студентської олімпіади — один з складних сучасних методів педагогічної діяльності з талановитою молоддю, який потребує високого професіоналізму та організаторських здібностей від викладацького складу вищих навчальних закладів.
2. Обмін досвідом щодо використання різних організаційних моделей та форм проведення студентських олімпіад, використання можливостей математико-статистичних методів розглядаються як способи вдосконалення навчальної діяльності в аспекті роботи з обдарованою молоддю.
3. Вирішення комплексу методологічних аспектів щодо вдосконалення форм та методів роботи з талановитою молоддю, підвищення їх ефективності, у тому числі такого методу навчальної діяльності, як проведення студентських олімпіад, неможливе без системного підходу на державному рівні, з обов'язковим врахуванням потреб як студентів, так і викладачів.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С ТАЛАНТЛИВОЙ МОЛОДЕЖЬЮ

Захарова Н.Н., Литвинова Л.А.

Резюме. Обсуждены пути совершенствования подготовки кадров для системы здравоохранения. Проанализированы методы совершенствования учебной деятельности с одаренной молодежью на додипломном этапе образования.

SOME ASPECTS OF IMPROVING TEACHING WITH TALENTED YOUTH

Zakharova N., Litvinova L.

Summary. The ways to improve personnel training for the health system were discussed. The methods of improving the educational activities with gifted youth at the undergraduate stage were analyzed.

Список использованной литературы в редакції